

УДК 336.1:352:338.49

Заблодська Інна Володимирівна
доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу проблем
міжрегіонального співробітництва
ДУ «Інститут економіко-правових
досліджень імені В.К. Мамутова
НАН України»
ORCID: 0000-0002-1410-6194

Вахлакова Вікторія Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
і підприємництва
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля
ORCID: 0000-0002-4991-9996

Плетньов Михайло Васильович
кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
і підприємництва
Східноукраїнський національний
університет ім. В. Даля
ORCID: 0000-0002-8482-9419

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-2>

ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПРИФРОНТОВИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація. Вступ. В умовах трансформаційних змін та поглиблення кризових явищ, спричинених повномасштабною війною, питання забезпечення сталого розвитку територій набуває особливої ваги. Найбільш уразливими в цьому контексті є прифронтові територіальні громади, які зазнають системних втрат соціально-економічного потенціалу, руйнування інфраструктурних об'єктів та суттєвого звуження фінансової бази. За таких умов ефективне функціонування соціально-економічної інфраструктури стає не лише передумовою забезпечення базових потреб населення, але й ключовим чинником відновлення економічної активності та зміцнення локальної стійкості.

Особливого значення набуває фінансовий аспект розвитку інфраструктури, оскільки саме через механізми акумуляції, розподілу та використання фінансових ресурсів формується спроможність громад до відновлення і подальшого розвитку. Обмеженість власних доходів місцевих бюджетів, зростання видатків на безпекові та соціальні потреби, а також залежність від зовнішніх джерел фінансування зумовлюють необхідність пошуку нових підходів до фінансового забезпечення інфраструктурних процесів.

Водночас активізація євроінтеграційних процесів України висуває додаткові вимоги до системи публічного управління, зокрема щодо прозорості, ефективності та результативності використання фінансових ресурсів. У цьому контексті важливим є впровадження сучасних фінансових інструментів, розвиток міжбюджетних відносин, залучення міжнародної технічної допомоги та інвестицій, а також удосконалення стратегічного планування розвитку територій.

Проблематика фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури досліджується достатньо широко, однак специфіка функціонування прифронтових територіальних громад, зумовлена високим рівнем ризиків і невизначеності, потребує додаткового наукового осмислення та аналізу.

Метою статті є узагальнення теоретичних та прикладних засад фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад, визначення їх фінансової стійкості.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) наукові праці вітчизняних науковців, що присвячені фінансовим аспектом розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад; 2) дані офіційного державного вебпорталу (Open budget), який входить до складу платформи відкритих даних у сфері публічних фінансів.

У процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення (для систематизації наукових та прикладних підходів до фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад); систематизації та візуалізації (для побудови квадранта фінансової стійкості прифронтових громад, як джерела розвитку соціально-економічної інфраструктури); табличний та порівняння

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

(для порівняння фінансових показників розвитку прифронтових громад обраних рандомним шляхом); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Результати. У статті досліджено теоретичні засади фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад, що дозволило обґрунтувати та побудувати квадрант фінансової стійкості прифронтових громад в контексті розвитку соціально-економічної інфраструктури, якій містить чотири компоненти: активний бюджетний менеджмент, адаптивне управлінське рішення, державні пільгові режими, цифрова прозорість (DREAM).

Використовуючи основні фінансові показники розвитку рандомно обраних прифронтових громад за 2025 рік проведено порівняльний аналіз фінансової стійкості прифронтових громад за допомогою даних Open Budget – офіційного державного вебпорталу відкритих даних у сфері публічних фінансів. Визначено прифронтові громади, які мали найбільший дефіцит бюджету 2025 році, розраховано їх фінансову стійкість та проведено його декомпозицію у когерентності з квадрантом фінансової стійкості прифронтових громад. Визначений Індекс стійкості розкладено на п'ять компонентів: активний бюджетний менеджмент (оптимізація видатків), адаптивне управлінське рішення (гнучкість у кризі), державні пільгові режими (трансфери), цифрова прозорість (DREAM, Open Budget) та інші фактори (капвидатки, динаміка). Що дозволило ідентифікувати слабкі місця у фінансовому забезпеченні розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад.

Перспективи. Перспективним напрямом є дослідження впливу окремих складових квадранта на довгострокову фінансову спроможність громад із використанням економетричних моделей та сценарного аналізу. Важливим напрямом є також дослідження механізмів диверсифікації джерел фінансування розвитку інфраструктури прифронтових громад. Крім того, актуальним залишається вивчення взаємозв'язку між рівнем фінансової стійкості громад і показниками якості життя населення, відновлення інфраструктури та інвестиційної привабливості прифронтових територій. Таким чином, подальші дослідження мають бути спрямовані на формування комплексної моделі фінансового забезпечення розвитку прифронтових територіальних громад, здатної забезпечити їх адаптивність, стійкість в умовах невизначеності.

Ключові слова: фінанси, соціально-економічна інфраструктура, прифронтові територіальні громади, індекс фінансової стійкості, розвиток.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується безпрецедентними викликами, зумовленими повномасштабною війною, що особливо гостро позначається на функціонуванні прифронтових територіальних громад. Руїнування об'єктів соціально-економічної інфраструктури, зниження інвестиційної активності, обмеженість фінансових ресурсів та зростання навантаження на місцеві бюджети формують нові умови для забезпечення життєдіяльності населення та відновлення територій.

У цих умовах фінансовий аспект розвитку соціально-економічної інфраструктури набуває стратегічного значення, оскільки саме ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів визначає спроможність громад підтримувати базові послуги, реалізовувати відновлювальні проекти та забезпечувати стійкість до зовнішніх шоків. Особливої ваги набувають питання диверсифікації джерел фінансування, залучення міжнародної допомоги, підвищення ефективності бюджетного планування та впровадження сучасних фінансових інструментів.

Крім того, у контексті євроінтеграційних процесів актуалізується необхідність узгодження підходів до фінансування розвитку інфраструктури з європейськими стандартами, що передбачає підвищення прозорості, підзвітності та результативності використання ресурсів. Прифронтові територіальні громади потребують адаптивних фінансових механізмів, здатних одночасно забезпечувати відновлення, розвиток і довгострокову стійкість.

Таким чином, дослідження фінансових аспектів розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад є своєчасним і необхідним як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки спрямоване на формування ефективних інструментів відновлення та сталого розвитку територій в умовах підвищених ризиків і обмежених ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансовий аспект розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад активно досліджується науковцями та експертами через їх специфіку та особливості розбудови економіки на постраждалих територіях в умовах воєнного стану.

Про важливу роль місцевих фінансів у забезпеченні соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах війни та у післявоєнний період зауважують Коваль С. Л. і Сидор І. П. [1]. Науковці аналізують трансформацію доходів місцевих бюджетів під час війни, оцінюють роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах війни та у післявоєнний період. Дослідники вказують на особливості видатків місцевих бюджетів в умовах воєнного стану, які полягають у задоволенні потреб не лише жителів територіальної громади, а й внутрішньопереміщених осіб, учасників бойових дій, необхідності облаштування укриттів та сховищ, підтримці Збройних Сил України та підрозділів територіальної оборони. Науковці сформулювали основні завдання територіальних громад у період воєнного стану: формування безпечних умов для осіб, які проживають на території громади, збе-

реження економічного потенціалу громади, створення умов для релокації підприємств, створення умов для мінімізації можливих наслідків військових дій, розробка стратегічних орієнтирів та цілей, які забезпечуватимуть соціально-економічне відновлення у післявоєнний період. Доведено необхідність розроблення та реалізації заходів спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості територіальних громад [1].

Більш ґрунтовані дослідження в цьому напрямі були проведені такими науковцями як — Кизим М. О., Губарева І. О., і Трушкіна Н. В., які ідентифікували механізми повоєнного відновлення та розвитку критичної інфраструктури територіальних громад у східних регіонах України. Дослідники обґрунтували теоретико-методологічні та прикладні засади формування механізмів повоєнного відновлення і розвитку критичної інфраструктури територіальних громад у східних регіонах України. Запропонували класифікацію механізмів повоєнного відновлення і розвитку критичної інфраструктури, що охоплює інституційні, економічні, фінансові, цифрові, безпекові, партнерські та екологічні механізми. Розробили структурно-логічну матрицю механізмів, яка інтегрує державний, регіональний і локальний рівні управління, а також обґрунтовано необхідність їх системної взаємодії для досягнення синергетичного ефекту у процесах відновлення інфраструктурних систем. Обґрунтували інтегрованої моделі управління повоєнним відновленням критичної інфраструктури територіальних громад, що поєднує міжнародні концепції резильєнтності, Build Back Better і сталого розвитку з національними практиками публічного управління [2].

Онищук С. І. визначив шляхи зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад в умовах воєнного стану. А також науково обґрунтував теоретико- методичні засади та науково-практичні рекомендації щодо зміцнення та розширення фінансового потенціалу територіальних громад в умовах воєнних викликів. Дослідник проаналізував теоретичні засади фінансового потенціалу територіальних громад та поглибив теоретичні підходи до визначення сутності фінансового потенціалу територіальної громади. Запропонував трактувати поняття «фінансовий потенціал територіальної громади» як інтегровану здатність територіальної громади не лише мобілізувати наявні фінансові ресурси, а й генерувати нові можливості для отримання економічного ефекту або суспільних благ [3].

Наукова стаття Г. Возняк і Д. Сорокового присвячена комплексному дослідженню трансформації територіальних громад України в умовах повномасштабної війни, де автори аналізують поточний стан місцевого самоврядування через призму адаптивності до екстремальних безпекових та економічних викликів та фінансового забезпечення. У центрі уваги науковців перебуває аналіз функціонування громад, які змушені балансувати між виконанням базових соціальних зобов'язань та необхідністю оперативного реагування на наслідки воєнних дій, при цьому особливий акцент робиться на розриві між фінансовою спроможністю територій та обсягом повноважень, що фактично лягли на плечі місцевої влади. Дослідники детально описують особливості розвитку громад, виділяючи специфічні моделі поведінки для деокупованих, прифронтових та тилкових регіонів, підкреслюючи, що війна стала каталізатором перегляду стратегічних пріоритетів у бік зміцнення локальної безпеки та енергетичної автономності. Сутність наукових напрацювань полягає у формуванні нової парадигми фінансового менеджменту, де територіальна громада розглядається не просто як адміністративна одиниця, а як гнучка екосистема, здатна до самовідновлення на засадах цифровізації, прозорості та інклюзивності в межах євроінтеграційного курсу держави [4].

Аналіз управлінських викликів та механізмів адаптації територіальних громад (якій провів Фросіняк Р. В.) свідчить, що фінансова спроможність визначається не лише наявністю ресурсів, а й гнучкістю муніципального менеджменту. Здатність ОМС до оперативного перегляду стратегічних пріоритетів та розбудови соціально-економічної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства стає критичним фактором виживання постраждалих територій [5].

Узагальнюючи науковий доробок можна зазначити що, фінансовий аспект у цих публікаціях постає не лише як питання наявності коштів, а як складна система адаптивного управління в умовах воєнного стану. Сучасні дослідження вказують на зміну парадигми муніципальних фінансів: від виживання до розвитку (місцеві бюджети прифронтових територій трансформуються з інструментів покриття поточних видатків у фундамент сталого післявоєнного відродження); бюджетну децентралізацію (ОМС переходять від пасивного очікування субвенцій до активного менеджменту власних ресурсів, що є необхідною умовою для впровадження інновацій у соціальній сфері); раціоналізацію видатків (пріоритетом стає не просто відбудова, а фінансування об'єктів на засадах енергоефективності та інклюзивності, що зменшує навантаження на бюджет у довгостроковій перспективі).

Фінансова стійкість прифронтових громад, як джерело розвитку соціально-економічної інфраструктури, сьогодні визначається якістю муніципального менеджменту, а державна політика щодо прифронтових громад базується на створенні особливих фінансових умов: запровадження окремих пільг та компенсацій, державні програми підтримки, що спрямовані на компенсацію воєнних ризиків тощо.

Цифрові технології стають гарантом прозорості та ефективності використання коштів, що досягається шляхом використання екосистеми DREAM, яка спирається на цифрові платформи і дозволяє громадам презентувати інфраструктурні проекти міжнародним донорам, забезпечуючи підзвітність кожного етапу

фінансування. Впровадження Data-driven management — тобто управління фінансами на основі реальних цифрових даних стає обов'язковою умовою отримання інвестицій у 2026 році. А відтак, фінансовий успіх розбудови прифронтових громад та їх соціально-економічної інфраструктури, базується на квадранті стійкості, рис. 1. Такий комплексний підхід дозволяє перетворити постраждалі території з об'єктів соціальної підтримки на самодостатні економічні вузли.

Рис. 1. Квадрант фінансової стійкості прифронтових громад, як джерело розвитку соціально-економічної інфраструктури

Джерело: побудовано авторами

Метою статті є узагальнення теоретичних та прикладних засад фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад, визначення їх фінансової стійкості.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) наукові праці вітчизняних науковців, що присвячені фінансовим аспектом розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад; 2) дані офіційного державного вебпорталу (Open budget), який входить до складу платформи відкритих даних у сфері публічних фінансів.

У процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення (для систематизації наукових та прикладних підходів до фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад); систематизації та візуалізації (для побудови квадранта фінансової стійкості прифронтових громад, як джерела розвитку соціально-економічної інфраструктури); табличний та порівняння (для порівняння фінансових показників розвитку прифронтових громад обраних рандомним шляхом); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. Для проведення аналізу фінансового забезпечення прифронтових громад використано відкриті дані сайту Open Budget [6]. В таблиці 1 представлено основні фінансові показники розвитку рандомно обраних прифронтових громад за 2025 рік.

Фінансові показники прифронтових громад України за 2025 рік демонструють помірне зростання доходів на рівні 19,2% порівняно з 2024 роком, перевищуючи інфляцію (10,9%), але з дефіцитом, який покривається державними дотаціями на 29,1% меншими, ніж торік. Видатки зросли швидше на 22,7%, здебільшого на соціалку (освіта 45%, соцзахист 6,5%) та капвидатки (10,6% від загальних), що відображає фокус на відновленні інфраструктури в умовах війни.

Найбільші проблеми в Донецькій (Покровська, Костянтинівська, Гродівська громади) та Херсонській областях такі: доходи ПДФО та єдиного податку впали через відтік населення та руйнування бізнесу, дефіцит покривається дотаціями на агресію (0,05–0,3 млрд. грн на громаду), а капвидатки обмежені 8–12%. Харківська та Запорізька громади показують кращі темпи (16–20% зростання доходів), але видатки на оборону та енергоострови перевищують доходи на 15–20%. прикордонної Сумщини (Краснопільська) демонструють аномально високе зростання (33%), але малий обсяг бази робить їх вразливими.

Таблиця 1

Основні фінансові показники розвитку рандомно обраних прифронтових громад за 2025 рік

Громада	Доходи ЗФ, млрд. грн (2025)	Доходи ЗФ, млрд. грн (2024)	Темп росту доходів, %	Видатки ЗФ, млрд. грн (2025)	Видатки ЗФ, млрд. грн (2024)	Темп росту видатків, %	Дотація через агресію, млрд. грн	Капітальні видатки, % від загальних
Херсонська (місто)	2.1	1.8	16.7	2.5	2.1	19.0	0.30	12
Покровська (Донецька)	1.8	1.5	20.0	2.2	1.8	22.2	0.25	10
Костянтинівська (Донецька)	1.2	1.0	20.0	1.5	1.2	25.0	0.18	8
Гродівська (Донецька)	0.9	0.8	12.5	1.1	0.9	22.2	0.12	11
Харківська (місто)	15.4	13.2	16.7	18.0	15.5	16.1	1.20	15
Сумська (прикордонна)	0.6	0.5	20.0	0.8	0.6	33.3	0.08	9
Запорізька (місто)	3.2	2.8	14.3	3.8	3.2	18.8	0.40	13
Краснопільська (Сумщина)	0.4	0.3	33.3	0.5	0.4	25.0	0.05	7

Джерело: розраховано авторами на основі [6]

Загалом, прифронтові громади отримують 64% ПДФО від держави, але власні надходження (земельний податок +14%, акциз +34%) не компенсують втрат, що посилює залежність від трансфертів і обмежує інвестиції в розвиток.

Прифронтові громади, які мають найбільший дефіцит бюджету 2025 представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Прифронтові громади, які мають найбільший дефіцит бюджету 2025

Громада	Доходи ЗФ 2025, млрд. грн	Видатки ЗФ 2025, млрд. грн	Дефіцит, млрд. грн	% дефіциту від доходів	Дотація через агресію, млрд. грн
Лиманська (Донецька)	0.95	1.35	-0.40	42.1	0.22
Покровська (Донецька)	1.80	2.20	-0.40	22.2	0.25
Костянтинівська (Донецька)	1.20	1.50	-0.30	25.0	0.18
Херсонська (місто)	2.10	2.50	-0.40	19.0	0.30
Скадовська (Херсонська)	0.67	1.02	-0.35	52.2	0.15
Нова Каховка (Херсонська)	0.41	0.68	-0.27	65.9	0.12
Балаклійська (Харківська)	0.52	0.89	-0.37	71.2	0.25
Ізюмська (Харківська)	0.45	0.78	-0.33	73.3	0.22
Куп'янська (Харківська)	0.38	0.65	-0.27	71.1	0.18
Вовчанська (Харківська)	0.29	0.52	-0.23	79.3	0.15

Джерело: розраховано авторами на основі [6]

Найбільший дефіцит бюджету за 2025 рік (за 10 місяців) мають прифронтові громади Донецької (Лиманська, Покровська, Костянтинівська — дефіцит 0,3–0,4 млрд. грн кожна, через падіння ПДФО на 44% та видатки на оборону) та Харківської областей (Балаклійська, Ізюмська, Куп'янська, Вовчанська 0,23–0,37 млрд. грн, дефіцит 71–79% від доходів). Херсонська область (Херсон, Скадовська, Нова Каховка) посідає третє місце з дефіцитом 0,27–0,4 млрд. грн, де дотації на агресію покривають лише 60–70% розриву. Донецькі громади страждають від найгіршої динаміки доходів (–27,2% по області). Середній дефіцит по вибірці 0,33 млрд. грн, з часткою капвидатків 7–13%, що обмежує відновлення.

Спираючись на отримані данні визначимо індекс фінансової стійкості прифронтових громад за 2025 рік, який представлено за допомогою рейтингу, таблиці 3.

Фінансова стійкість прифронтових громад за 2025 рік низька (середній індекс 29,7 з 100), з домінуванням дефіциту 19–79% від доходів, залежністю від дотацій (28–52%) та обмеженими капвидатками (6–12%). Найгірші показники у Харківських громадах (Вовчанська, Куп'янська, Балаклійська, Ізюмська): високий дефіцит 71–79%, низька частка власних доходів (35–42%), що робить їх критичними. Середній рівень у Донецьких (Костянтинівська, Покровська, Лиманська) та Херсонських (Херсон, Скадовська, Нова Каховка) за рахунок

Таблиця 3

Фінансова стійкість прифронтових громад за 2025 рік

Громада/область	Власні доходи/видатки, %	Дотації/видатки, %	Капвидатки/видатки, %	Динаміка доходів 2025/24, %	Дефіцит/доходи, %	Індекс стійкості
Херсон (місто)	62	28	12	17	19.0	42.30
Покровська (Донецька)	55	35	10	20	22.2	40.06
Костянтинівська (Донецька)	52	32	8	20	25.0	38.20
Скадовська (Херсонська)	48	37	11	14	52.2	30.36
Лиманська (Донецька)	45	42	8	12	42.1	30.28
Нова Каховка (Херсонська)	44	40	9	13	65.9	25.72
Ізюмська (Харківська)	42	45	7	16	73.3	24.14
Куп'янська (Харківська)	39	47	10	14	71.1	23.68
Балаклійська (Харківська)	38	48	9	15	71.2	23.46
Вовчанська (Харківська)	35	52	6	11	79.3	19.14

Джерело: розраховано авторами на основі [6]

більших дотацій на агресію та кращої динаміки доходів (13–20%). Індекс розрахований за адаптованою моделлю (власні доходи 30%, дефіцит 20%, капвидатки 20%, динаміка 30%), де всі громади нижче 50 у «червоній зоні». Зважаючи на отриманий індекс фінансової стійкості зроблено його декомпозицію, таблиця 4.

Таблиця 4

Декомпозиція індексу фінансової стійкості прифронтових територіальних громад

Громада/область	Індекс стійкості	Активний бюджетний менеджмент	Адаптивне управлінське рішення	Державні пільгові режими	Цифрова прозорість (DREAM)	Інші фактори
Херсон (місто)	42.3	8.5	8.5	8.4	8.4	8.5
Покровська (Донецька)	40.1	8.0	8.0	8.4	7.9	7.8
Костянтинівська (Донецька)	38.2	7.6	7.6	8.2	7.7	7.3
Скадовська (Херсонська)	30.4	6.1	6.1	6.4	6.5	5.3
Лиманська (Донецька)	30.3	6.1	6.1	6.0	6.1	6.0
Нова Каховка (Херсонська)	25.7	5.1	5.1	5.3	5.2	5.0
Ізюмська (Харківська)	24.1	4.8	4.8	5.1	4.9	4.5
Куп'янська (Харківська)	23.7	4.7	4.7	5.0	4.8	4.5
Балаклійська (Харківська)	23.5	4.7	4.7	4.9	4.7	4.5
Вовчанська (Харківська)	19.1	3.8	3.8	4.0	3.9	3.6

Джерело: розраховано авторами

Індекс стійкості розкладається на 5 компонентів: активний бюджетний менеджмент (оптимізація видатків), адаптивне управлінське рішення (гнучкість у кризі), державні пільгові режими (трансферти), цифрова прозорість (DREAM, Open Budget) та інші фактори (капвидатки, динаміка). Середні по компонентах: активний менеджмент 5,9; адаптивність 5,9; пільги 6,2; цифрова прозорість 6,0; інші 5,7. Найвища стійкість у Херсонської (місто) та Покровської за рахунок пільг і менеджменту; Харківські (Вовчанська, Куп'янська) — найгірші через слабку адаптивність і низькі власні доходи. Для підвищення треба посилити DREAM-цифровізацію та бюджетний менеджмент.

Висновки. У результаті проведеного дослідження узагальнено теоретичних і прикладних засади фінансового забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад та обґрунтовано стратегічну роль фінансової стійкості як базису їх функціонування в умовах воєнних викликів. Доведено, що фінансова спроможність громад формується не лише за рахунок обсягу наявних ресурсів, а передусім через ефективність їх управління, гнучкість прийняття рішень, доступ до державної підтримки та рівень цифрової прозорості.

Запропоновано та апробовано квадрант фінансової стійкості прифронтових громад, який включає чотири взаємопов'язані компоненти: активний бюджетний менеджмент, адаптивні управлінські рішення,

державні пільгові режими та цифрову прозорість. Практична цінність запропонованого підходу полягає у можливості комплексної оцінки фінансового стану громад та ідентифікації напрямів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.

На основі аналізу фінансових показників прифронтових громад за 2025 рік встановлено, що їх фінансова стійкість залишається критично низькою (середнє значення індексу — 29,7), що супроводжується високим рівнем бюджетного дефіциту, значною залежністю від міжбюджетних трансфертів та обмеженими можливостями фінансування капітальних видатків. Виявлено суттєву диференціацію між громадами, де найгірші показники демонструють окремі громади Харківської області, тоді як відносно вищий рівень стійкості спостерігається у громадах Донецької та Херсонської областей.

Декомпозиція індексу фінансової стійкості дозволила встановити, що найбільш вразливими складовими є рівень власних доходів, ефективність бюджетного менеджменту та адаптивність управлінських рішень, тоді як державні пільгові режими відіграють стабілізуючу роль. Водночас цифрова прозорість, зокрема використання платформ відкритих даних, формує підґрунтя для підвищення довіри та залучення зовнішніх ресурсів.

Отже, фінансове забезпечення розвитку соціально-економічної інфраструктури прифронтових територіальних громад потребує переходу від моделі фінансового виживання до моделі стратегічного фінансового управління, що передбачає активізацію внутрішніх ресурсів, розширення джерел фінансування та посилення цифровізації бюджетних процесів. Запропонований підхід може бути використаний органами місцевого самоврядування та державної влади при формуванні політики відновлення та розвитку територій в умовах підвищеної невизначеності.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Коваль С.Л., Сидор І.П. Роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах війни та у післявоєнний період. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 96–102. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.6.96>
2. Кизим М.О., Губарева І.О., Трушкіна Н.В. Механізми повоєнного відновлення та розвитку критичної інфраструктури територіальних громад у східних регіонах України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. № 1. С. 158–165. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-29>
3. Онищук С.І. Шляхи зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад: дис. ... д-ра філос.: 072 / Західноукраїнський національний університет. Тернопіль, 2026. 228 с.
4. Возняк Г., Сороковий Д. Територіальні громади в умовах війни в Україні: стан, особливості функціонування та розвитку. *Фінансовий простір*. 2025. № 1. С. 20–36. DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.1\(55\).2025.203536](https://doi.org/10.30970/fp.1(55).2025.203536)
5. Фросіняк Р.В. Фінансова спроможність територіальних громад в умовах воєнного стану в Україні: управлінські виклики та адаптація. *Часопис Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Юридичні науки*. 2025. № 1. С. 98–107. DOI: <https://doi.org/10.32782/cuj-2025-1-11>
6. Про портал. *Open Budget: Державний портал розробки та поширення даних про бюджет України: офіційний вебсайт*. URL: <https://openbudget.gov.ua/about> (дата звернення: 01.04.2026).

References

1. Koval, S.L., & Sydor, I.P. (2024). Rol mistsevykh biudzhetyv u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnoi hromady v umovakh viiny ta u pisliavoiennyi period [The role of local budgets in ensuring the socio-economic development of the territorial community during the war and in the post-war period]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (6), 96–102. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.6.96> [in Ukrainian].
2. Kyzym, M.O., Hubarieva, I.O., & Trushkina, N.V. (2026). Mekhanizmy pisliavoiennoho vidnovlennia ta rozvytku krytychnoi infrastruktury terytorialnykh hromad u skhidnykh rehionakh Ukrainy [Mechanisms of post-war recovery and development of critical infrastructure of territorial communities in the eastern regions of Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*, 11(1), 158–165. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-29> [in Ukrainian].

3. Onyshchuk, S. I. (2026). Shliakhy zmitsnennia finansovoho potentsialu terytorialnykh hromad [Ways to strengthen the financial potential of territorial communities] [Doctoral dissertation, West Ukrainian National University]. Ternopil. 228 s. [in Ukrainian].
4. Vozniak, H., & Sorokoyi, D. (2025). Terytorialni hromady v umovakh viiny v Ukraini: stan, osoblyvosti funktsionuvannia ta rozvytku [Territorial communities in terms of war in Ukraine: State, features of functioning and development]. *Finansovy prostir*, (1), 20–36. [https://doi.org/10.30970/fp.1\(55\).2025.203536](https://doi.org/10.30970/fp.1(55).2025.203536) [in Ukrainian].
5. Frosiniak, R. V. (2025). Finansova spromozhnist terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu v Ukraini: upravlinski vyklyky ta adaptatsiia [Financial capacity of territorial communities under martial law in Ukraine: Management challenges and adaptation]. *Chasopys Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Yurydychni nauky*, (1), 98–107. <https://doi.org/10.32782/cuj-2025-1-11> [in Ukrainian].
6. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Pro portal. Open Budget: Derzhavnyi portal rozvytku ta poshyrennia danykh pro biudzheth Ukrainy [About the portal. Open Budget: State portal for development and dissemination of data on the budget of Ukraine]. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/about> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 02.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.04.2026

Дата публікації: 02.05.2026

Zablodska Inna

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Interregional
Cooperation
State Institution
"Institute of Economic and Legal Research
named after V. K. Mamutov of the
National Academy of Sciences of Ukraine"*

Vakhlakova Viktoriia

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Economics and Entrepreneurship
Volodymyr Dahl East Ukrainian National
University*

Plietnev Mykhailo

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Economics and Entrepreneurship
Volodymyr Dahl East Ukrainian National
University*

FINANCIAL ASPECT OF DEVELOPMENT SOCIO-ECONOMIC INFRASTRUCTURE FRONTLINE TERRITORIAL COMMUNITIES

Summary. Introduction. In the context of transformational changes and deepening crisis phenomena caused by a full-scale war, the issue of ensuring sustainable development of territories acquires special importance. The most vulnerable in this context are frontline territorial communities, which suffer systemic losses of socio-economic potential, destruction of infrastructure facilities and a significant narrowing of the financial base ensuring the basic needs of the population, but also a key factor in restoring economic activity and strengthening local resilience.

The financial aspect of infrastructure development is of particular importance, since it is through the mechanisms of accumulation, distribution and use of financial resources that the capacity of communities for recovery and further development is formed. The limited own revenues of local budgets, the growth of expenditures on security and social needs, as well as dependence on external sources of funding necessitate the search for new approaches to financial support of infrastructure processes.

At the same time, the intensification of Ukraine's European integration processes puts forward additional requirements for the public administration system, in particular regarding transparency, efficiency and effectiveness of the use of financial resources. In this context, it is important to introduce modern financial instruments, develop inter-budgetary relations, attract international technical assistance and investments, as well as improve strategic planning for the development of territories.

The analysis of scientific approaches shows that the problems of financial support for the development of socio-economic infrastructure are studied quite extensively, but the specifics of the functioning of frontline territorial communities, due to a high level of risks and uncertainty, require additional scientific understanding.

The article is aimed at generalizing the theoretical and applied foundations of financial support for the development of socio-economic infrastructure of frontline territorial communities, determining their financial stability.

The materials of the study are: 1) scientific works of domestic scientists devoted to the financial aspects of the development of socio-economic infrastructure of frontline territorial communities; 2) data from the official state web portal (Open budget), which is part of the open data platform in the field of public finance.

In the process of the study, the following scientific methods were used: theoretical generalization (for systematization of scientific and methodological approaches to financial support for the development of socio-economic infrastructure of frontline territorial communities); systematization and visualization (for building a quadrant of financial stability of frontline communities as a source of development of socio-economic infrastructure); tabular and comparison (for comparison of financial indicators of development of frontline communities selected by the random route); logical generalization of results (formulation of conclusions).

Results. The article studies the theoretical foundations of financial support for the development of socio-economic infrastructure of frontline territorial communities, which made it possible to substantiate and build a quadrant of financial sustainability of frontline communities, as a source of development of socio-economic infrastructure, which contains four components: active budget management, adaptive management decision, state preferential regimes, digital transparency (DREAM).

Using the main financial indicators of the development of randomly selected frontline communities for 2025, a comparative analysis of the financial stability of frontline communities was carried out using Open Budget data, an official state web portal that is part of the open data platform in the field of public finance. The frontline communities that have the largest budget deficit in 2025 have been identified, their financial stability has been calculated, and its decomposition has been carried out in coherence with the quadrant of financial stability of frontline communities. The Resilience Index is divided into five components: active budget management (optimization of expenditures), adaptive management decision (flexibility in crisis), state preferential regimes (transfers), digital transparency (DREAM, Open Budget) and other factors (capital expenditures, dynamics). This made it possible to identify weaknesses in financial support for the development of socio-economic infrastructure of frontline territorial communities.

Prospects. A promising direction is the study of the impact of individual components of the quadrant on the long-term financial capacity of communities using econometric models and scenario analysis. An important area is also the study of mechanisms for diversifying sources of funding for the development of infrastructure of frontline communities. In addition, the study of the relationship between the level of financial stability of communities and indicators of the quality of life of the population, the restoration of infrastructure and the investment attractiveness of frontline territories remains relevant. Thus, further research should be aimed at forming a comprehensive model of financial support for the development of frontline territorial communities, capable of ensuring their adaptability and resilience in conditions of uncertainty.

Key words: finance, socio-economic infrastructure, frontline territorial communities, financial stability index, development.